

otročje, jaz pa dodajam, da se te male zgodbe vračajo nazaj zato, ker gredo naprej, saj sem očaran nad najmlajšimi, ki so sposobni čudenja na svoj bistrejši in bolj duhovit način. Tudi to slikanico je ilustriral slavni ilustrator Arjan Pregl.

V kratkem pa izide Usodni telefon, tragikomična zgodba iz današnjih šolskih dni v mestu.

Od letos ste predsednik društva Bralna značka. Kako vam gre?

Skupaj z mnogimi mentorji po Sloveniji in mnogimi bralci pišem pravljico o srečnem predsedniku. Dežela mladih bralcev je vsak dan večja in vsak dan bolj bogata, ne da bi komurkoli kaj vzeli. Vsaka prebrana knjiga nam omogoča, da imamo več: lepega, dobrega, znanja ... In to gibanje je velika moč in veliko upanje za slovenski jezik, za slovensko knjigo in za kup drugi stvari. Biti predsednik vsega tega je velika sreča. Hja, pa kupce knjig tudi ustvarjam, upam. Moj predsedniški predhodnik Tone Partljič je bil izvrsten in čvrsto ga držim za besedo, da nam bo pomagal še naprej.

Ob vsem najdete očitno še čas in energijo za delovanje v kulturni politiki?

Najpomembnejše se mi zdi, da sem kot član upravnega odbora Društva slovenskih pisateljev pomembno sodeloval pri tem, da smo (od letos naprej) uvedli knjižnično nadomestilo. Gre za poplačilo avtorjem, katerih dela se brezplačno izposojajo v splošnih knjižnicah. To je pomemben ukrep kulturne politike; seveda pa ga moramo sedaj, ko ga imamo, postopno izboljševati.

Kako pa gre sekciji mladinskih pisateljev pri DSP?

Poleti, ko je večina pisala javna pisma, sem skupaj s svojo predsednico sekcije Janjo Vidmar in drugimi kolegi čas porabljal za Antologijo sodobne slovenske literature za otroke in mladino, ki je v

uredništvu Vanese Matajca in Barbare Pogučnik jeseni izšla v angleščini. Navdušujoč rezultat!

Kako se počutite med letošnjimi nominiranci za večernico?

Izvrstno. Na živce mi gre samo Peter Svetina, katerega sijajne pesmi in zgodbe sicer celo javno berem, ampak s svojimi 193 cm višine me sili, da sebe (ki jih imam le 191,5) skromno uvrščam le med največje živeče slovenske ustvarjalce za mladino in ne morem reči česa drugega.

Petra Vidali

ZMERAJ KAKŠNA ŽIVA ZA SMETIŠČNEGA MAČKA

Desa Muck: »Grozno se trudim, da se ne bi valjala po lovorjevih vencih, ker si želim ohraniti trezno glavo.«

Anica in velike skrbi iz Zbirke Anica je knjiga, ki je avtorico Deso Muck znova postavila med kandidate za večernico. Nikakor se ni dalo ujeti pogovora, bila je nenehno na poti: od nastopanja v gledališču, snemanja, oddajanja tekstov ... Nakar je bilo ob ponovnem poskusu pogovora za intervju iz telefona potrto slišati: »Kar pridite v Mokronog ... Me je v križu 'vsekalo'. Nikamor ne morem.« Našli smo jo v vodoravnem položaju.

Temu zdaj bi se lahko reklo Desa in velike skrbi.

Počutim se nekam ponižano, ker nisem gibljiva, in blazno me moti, ko vidim, da je vse razmetano. Če bi bila zdrava, me mogoče sploh ne bi. Kar malo depresivna sem, ker imam veliko dela, ki zdaj stoji, jaz se pa sekiram. Popravljam deveto Anico za Mladinsko knjigo, pregledati bi morala knjigo kolumen, ki je pred izdajo,

vsi že nestrpno čakajo in kličejo. In še kaj novega nastaja, a o tem ne bi govorila. Povem, da ležim, pa mi po mojem nihče ne verjame. Sicer zelo rada mirujem, ne pa prisilno.

Še zmeraj neradi govorite o tistem, kar nastaja?

To pač.

Vraževernost?

Ne, živci. Zaradi tega, ker sem zelo negotova do tega, kar nastaja. Nimam občutka, ali je v redu ali ne. Predvsem pa sem živčna zaradi tega, ker se zmeraj mudi.

Veliko avtorjev govori o svojih knjigah kot o svojih otrocih. Zakaj, kot ste že velikokrat rekli, vas vaše knjige po izidu sploh več ne zanimajo.

Lahko govoriš o knjigah kot o svojih otrocih, če imaš samo tri. Meni se jih je nabralo že čez dvajset. Tudi spomnim se več ne, kar sem pred nekaj leti napisala. Ko je knjiga napisana, se je moram na nek način znebiti, se distancirati. Moram očistiti disk za novo. Ni pa res, da nisem čustveno navezana nanje.

Še pred kratkim ste stanovali v Trzinu, zdaj na Dolenjskem. Je to končno hiška za vse življenje?

Jaz se tako nadejam, moram jo pa najprej odplačati, ker je na kredit. S hčerkami smo se odselile, ker je bila v Ljubljani tako visoka najemnina, da je že postajala prava nočna mora. Meni je ta hiša prelepa, tukaj se zmeraj zbudim dobre volje.

Prej Žabja vas, potem Trzin Mlake, zdaj Mokronog. Nočete kam na suho?

Madonca, na to pa sploh še nisem pomislila! Zmeraj nekaj z vodo! Vodo imam rada, ja, zmeraj sem si želela živeti ob njej. Tukaj je ni, to je minus za mojo hiško. Ampak glede na obetajoče podnebne spremembe se lahko na dvorišču naredi še kakšno jezero.

Veliko vas vabijo na šole. Se otrokom zdite kot pobiralca njihovih skrbi? Mislijo, da imate recepte za njihove težave?

Kadar pride do osebnega stika, kadar še malo posedimo, mi postavljajo vprašanja, kot da sem teta iz kakšnih 'zaupnih besed'. Svoj nastop ponavadi začnem s svojo zgodbo: 'Ko sem bila toliko stara, kot ste sedaj vi, so mi rekli, da nikoli ne bo nič iz mene. Da bom končala v jarku, da nikoli ne bom dobila službe, da se noben moški ne bo hotel poročiti z mano. Potem pa so se kar trije. Ne smete verjeti tistim, ki govorijo, da iz vas nič ne bo.' Skozi svojo zgodbo poskušam povedati, da so krize minljive, da moraš verjeti vase in slediti svojim sanjam. Da če padeš, ni nič hudega. Pobereš se in drugič že znaš preplezati takšno oviro. Poskušam jim nekaj dati.

Se vam zdi, da dobivajo od odraslih veliko sporočil nič ne bo iz tebe?

Verjetno še več, kot smo ji mi dobivali. Ko sem odraščala, je bil del vzgoje, da otroka grajaš in kaznuješ, hvališ ga pa ne. Danes otroke več hvalimo in manj kaznujemo, ampak življenje samo po sebi jih dela negotove, ker so zelo hitro postavljeni v tekmo. Otroci in najstniki so pogumna bitja, zame pravi heroji. Veliko poguma in energije potrebuješ, da se umestiš v svet. Več kot mi, odrasli. Treba jih je spodbujati in če ne bi videla možnosti, da jim nekaj dam na to pot, da jim pokažem kakšno orodje, ki ga nosijo v sebi, potem se mi sploh ne bi zdelo smiselno hoditi po šolah.

Ste vi svoja dekleta dobro opremili za borbo?

Ne, ker sem jih tako hudo želela osrečevati. Naši starši so nas hitro navadili, da ne padajo zvezde z neba in se spremenjajo v zlate tolarje, mi pa smo že imeli možnost svojim otrokom dati skoraj vse, česar sami kot otroci nismo imeli. Vsaj jaz sem v tem uživala. Zame ni bilo večje

sreče, kot če sem lahko otroku dala, kar si je želel, če pa tega nisem mogla, mi je krvavelo srce. Pa zaščititi jih je bilo treba – moje punce so bile prvič same šele lani. Za eno uro. In dve sta že najstnici. Jaz sem bila pri sedmih letih cele dneve sama doma. Smisel moje sreče je bil v tem, da sem jim izpolnjevala želje. Nisem prenesla, da bi bil moj otrok kdaj nesrečen. Nisem se pa zavedala, da se mora naučiti biti nesrečen.

Z Anico ste že drugič prav na vrhu osnovnošolskega branja. Si kdaj rečete: 'Desa, enkratna si!'

Zdaj bom pa nekaj zelo groznega povedala in upam, da bom kljub temu dobila še kakšno nagrado: televizija mi je prinesla to, da sem dobivala istočasno prav toliko negativnih sporočil kot pozitivnih. Eni te kritizirajo, pljuvajo, žalijo, obrekujejo, po drugi strani dobivaš nagrade, si uspešen, najbolj bran, od nekaterih tudi nekritično občudovan. Eni te sovražijo in zaničujejo, drugi te spoštujejo in te imajo radi. In če se hočeš zaščititi pred tem, da bi te grdo bolelo, moraš vzpostaviti distanco do vseh mnenj, tako do pozitivnih kot negativnih. Če hočeš biti pošten do sebe. Iz samozaščitnih pobud sem se naučila, da tako, kot me ne sesuje več negativna kritika, tudi ne padam v evforična stanja, če se mi zgodi kaj pozitivnega. Grozno se trudim, da se ne bi valjala po lovorjevih vencih, ker si želim ohraniti trezno glavo. Vesela sem, da sem bila že nekajkrat izbrana za najbolj brano pisateljico, šampanjev pa si ne odpiram.

Anica je zbirka, kjer ne morete uporabljati svoje značilne ironije in metaforike. Otroci med 6. in 9. letom je ne bi razumeli.

Anice so naporno pisanje, ki zahteva veliko discipline. Še nikoli prej nisem pisala za tako majhne otroke, a zmeraj rada poskusim kaj novega. Ko sta izšli prvi dve, se mi nista zdeli nič posebnega. Potem

pa sem na šolah videla odziv, videla sem male, ki jo imajo res radi, ki ji pišejo, ki ji preko mene pošiljajo pozdrave, ker mislijo, da je živa. Učiteljice in knjižničarke so mi govorile, kako otroci komaj čakajo, kdaj bo izšla nova. No, potem je pisanje postalo velika, velika odgovornost.

Je v vašem življenju veliko ljudi, ki stojijo za vami?

Kar nekaj, zato tudi otrokom na šolah vedno rečem, naj bodo pozorni, ker jim življenje postavlja na pot ljudi, ki jim bodo pomagali. Svojo najboljšo prijateljico Živo – že 35 let najboljšo prijateljico – sem spoznala, ko sem bila najstnica. Problematična, zatežena, begavka ... Bila je pridna študentka iz urejene družine, jaz pa sem živela kot smetiščni maček. Ko so vsi v meni videli le luzerko, je ona videla nekaj drugega. In ljudi, ki so mi pomagali delati premike, je bilo še več.

Letos ste spet povabljenka berlinskega literarnega festivala.

Tokrat brez mene, to je drug svet. Pisatelj proletarec sem, nisem gobčač. Videla sem te pisatelje – odlične, brez dvoma – in sem se vprašala, kdaj sploh lahko pišejo, če pa cele dneve tekajo po simpozijih in literarnih srečanjih, dajejo intervjuje, podpisujejo knjige v knjigarnah, so svoj lasten PR ... Zdeli so se mi kot križanci med trgovskimi zastopniki za Tuperware in politiki. Imela sem spremljevalca, ki je skrbel samo zame, avto s šoferjem, svojega prevajalca ... Ampak mene je vse to motilo. Nikoli nisem delala cirkusa iz tega, kar počnem. Imam pač srečo, da imam talent.

Se vam zdi, da vam je bilo dano veliko možnosti in da ste jih dobro izkoristili?

Otrokom na šoli večkrat rečem, da ni važno, kje si dober. V pisanju knjig, hoji po manekenski stezi, peki burekov, čiščenju čevljev ... Med mojimi prijatelji so tovarniški delavci in univerzitetni profesor-

ji, pa čisto vsakega na enak način natulim ali se mu vržem okrog vratu. Vsem so dane možnosti, da se realizirajo. Vprašanje pa je, koliko si pogumen in opremljen. Si se zmožen soočiti tudi s porazom ali ne. Si upaš tvegati? Velikokrat v življenju sem tvegala. Dala odpoved v varni službi, se ločila in šla. In spet so mnogi vpili, da bom propadla, a se je zmeraj izkazalo, da je bilo tveganje zame samo koristno.

Glorija Marinovič

ŽELJA PO ŠČEPCU SOLIDARNOSTI

Peter Svetina: »V otroški in mladinski literaturi je svet marsikdaj poenostavljen (...), ampak obstajajo mojstri, ki se do otrok obnašajo povsem odraslo, nič kaj niso prizanesljivi do njih.«

Peter Svetina je bil za večernico nominiran s knjižico Mrožek dobi očala, nadaljevanje knjige O mrožku, ki si ni hotel striči nohtov.

Začniva s prihodnostjo: je mrožkovih življenjskih preizkušenj z nominirano knjigico Mrožek dobi očala konec? Zdi se tak simpatičen junak, da se mu ima gotovo še kaj pomenljivega zgoditi ...

Bog ve, mogoče še pride kakšna epizoda.

Dalje oziroma nazaj: ste že pri dolgo-nohtem mrožku (O mrožku, ki si ni hotel striči nohtov) vedeli, da se mu bodo drugačnosti dogajale, kot vsem mrožkom tega sveta, v nadaljevanjih?

Mrožek je mrožek iz mestnega parka v Bodu, daleč na norveškem severu. Tako kamnito sam je bil tam, ko sva ga z ženo tu in tam obiskala, da sem si rekel: Mora priti v zgodbo. Pa je prišel. Z nohti je pa

reč taka, da sem jih imel sam, in to na desni roki, ker sem dolga leta igral kitaro, brez nohtov igrati kitaro je namreč malo težje. Čudno so me gledali na trolejbusu, ko se držiš z roko za drog, čudno so me gledali sošolci in zmeraj sem moral razlagati, da igram kitaro. Aja, so rekli potem. Z očali nisem imel sam nikakršnih težav, jih je imel pa sprva morski lev v živalskem vrtu v neki drugi zgodbi, ampak ko me je urednik Andrej Ilc nagovoril za še eno mrožkovo zgodbo, sem dal očala tudi njemu. Imam še zdaj kdaj malce slabo vest.

Skupni imenovalec dosedanjih ubesedenih mrožkovih peripetij in njihovih srečnih zaključkov vidim v sloganu vsi drugačni – vsi enakopravni. Se vam zdi to preveč nasilna (ne po sebi, ampak v razmerju do teksta, seveda) poanta?

Sloganom nisem kdaj posebej naklonjen. Tudi mi ni blizu postopek, kjer se išče v besedilu opravičilo za ponazoritev kakšne čim bolj jasno izražene ideje. Ko si mrožek ni hotel striči nohtov, je bila zadaj osebna izkušnja, ko je dobil očala ... ja, tu ni bilo zadaj nič drugega kot želja po enem ščepcu (človeške, živalske) solidarnosti. Je pa povsem jasno, da bralec, kritik razbira v delu marsikaj in da to po svoje označi.

Pišete za otroke in za odrasle pa še univerzitetni profesor književnosti ste. Povejte: zapriseženi literaturologi trdijo, da bi morali mladinsko literaturo meriti z enakimi vatli kot odraslo literaturo. Seveda mislijo s tem na to, da je treba pri obeh izhajati iz estetske dominacije, načina, kako so spoznavni ali pa etični elementi vkomponirani v delo. S tem se najbrž vsi strinjamo. Ampak nekaj je vseeno drugače, ne? Ne znam si predstavljati dobrega literarnega dela za odrasle, kjer bi lahko tako mirno povzeli poanto ...

Pri prozi, zlasti realistični prozi 19. stoletja, pa seveda tudi pri zgodnejši in